

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וצא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כה

(תרגום חפשי)

ירצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושש לבריאה

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".

מעיון חי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תשנ"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

הענין שהזמן גרמא בדורנו זה ובזמננו זה – היא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כפי שדובר פעמים רבות לאחרונה, שעתה כבר סיימו את כל הענינים וצריך רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש.

...על אחת כמה וכמה בדורנו זה ובזמננו זה – שלפי סימני חז"ל (במס' סנהדרין, במדרשים ובכ"מ) נמצאים כבר בזמן הגאולה ממש,

וכמדובר כמה פעמים לאחרונה, שלאחר הריבוי המופלג של מעשינו ועבודתינו במשך כל הדורות, ובפרט לאחר עבודתם של רבותינו נשיאנו...עד לעבודתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – כבר סיימו את כל הברורים,

כולל גם הברור של "עשו הוא אדום"¹...הרי עשו כבר נתברר לגמרי, כפי שרואים זאת גם בזמן הזה (גלות אדום) בהנהגתן של אומות העולם המתייחסות ל"עשו הוא אדום", בדרך מלכות של חסד (והנהגה זו מתפשטת גם בעוד מדינות, כפי שראו ורואים בפרט לאחרונה) -

הרי מוכן, שעתה נמצאים כבר במצב שהגוף הגשמי ואפילו גשמיות העולם כבר נתבררו ונודככו לגמרי, והרי הם "כלי" מוכן לכל האורות והענינים רוחניים, כולל ובעיקר – אורו של משיח צדקנו, אור הגאולה האמיתית והשלימה,

...והדבר היחיד שחסר הוא – שיהודי יפקח את עיניו כדבעי, ויראה איך שהכל כבר מוכן לגאולה! יש כבר הלויתן ושור הבר ויין המשומר, ויושבים סביב לשולחן – "שולחן אביהם" (מלך מלכי המלכים הקב"ה), יחד עם משיח צדקנו (כפי שכתוב בספרים שבעל דור דוד ודור ישנו "א' מזורע יהודה שהוא ראוי להיות משיח"), ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר; ולאחרי ארבעים שנה מאז הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר יש כבר גם "לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע";

כעת צריך רק להיות, שיפתחו את ה"לב לדעת", ויפקחו את ה"עינים לראות", ויפתחו את ה"אזנים לשמוע", ועד"ז לנצל את כל רמ"ח האברים ושס"ה הגידים הגשמיים – נוסף על לימוד התורה וקיום המצוות בכלל (רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח אברים ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידים) – ללימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות וקיום הוראות רבותינו נשיאנו, כולל – ללימוד בעיני גאולה, באופן שזה יפתח את הלב והעינים והאזנים – ושיבינו, יראו וירגישו בפשטות ממש, בגשמיות העולם, את הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש וללימוד תורתו של משיח (פנימיות התורה) באופן של ראי, שכל זה כבר ישנו מן המוכן, צריך רק לפקוח את העינים ואז יראו זאת!

...גם מנהג ישראל אשר הולך ומתפשט בדורנו זה ללימוד עיני גאולה ועיני משיח, כדי להתכונן ולהכין אחרים עוד יותר לגילוי של הגאולה האמיתית והשלימה כנ"ל.

א. מלאכים של ארץ ישראל באו לקראתו

בסוף פרשתנו¹ על הפסוק, ויפגעו בו מלאכי אלקים אומרים חז"ל², ורש"י מביא זאת בפירושו על התורה³, שהיו אלה, מלאכים של ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ. בפשטות מובן מניסוח הדברים, שהמקום שבו מלאכי ארץ ישראל, באו לקראתו היה בחוץ לארץ⁴, לפני הגיעו לארץ ישראל.

יש להבין: בתחילת הפרשה, על הפסוק⁵, עולים ויורדים בו, נאמר במדרש⁶, מלאכים שהם מלוין אותו בחוצה לארץ, ורש"י אומר זאת⁵ באופן מפורש יותר: "מלאכים שילווהו

(1) לב, ב.

(2) ראה תנחומא (ותנחומא באבער) וישלח ג. תנחומא באבער וישב ב. וראה גם מדרש לקח טוב עה"פ.

(3) עה"פ.

(4) ראה רמב"ן כאן, שהרי עדיין לא הגיע יעקב לארץ ורחוק ה' משם כו'. בראש"ם כאן דוחה פ' הרמב"ן וס"ל שה' בא"י, אבל מהשק"ט במפרשי רש"י (גו"א ועוד) מוכח שדעתם שזה ה' בחי'ל. וכן משמע בפרש"י ד"ה מחנים (ועד"ז בתנחומא שם), שתי מחנות של חוצה לארץ שבאו עמו עד כאן ושל ארץ ישראל שבאו לקראתו. ולא כמדרש לקח טוב כאן, מחנה המלאכים שבאו עמו מחוץ לארץ ומחנה המלאכים שפגעו בו במניסתו לארץ יס"אל** וראה ס' זכרון על פרש"י, ופגעו בו וחזרו עמו. וצ"ע ביריעות שלמה (להמהרש"ל) סוף פרשתנו, כי מיד שעקב יעקב ממקומו לילך לביתו לא"י או הלכו עמו מלאכים של א"י ופסקו ממנו מלאכי חיל. וראה המשך פירוש הגו"א (שהובא לקמן בפנים).

ולהעיר שברמב"ן כאן מעתיק לשון רש"י שבד"ה ויפגעו מלאכי ארץ ישראל יצאו לקראתו ובלי התיבות, ללוותו לארץ. ועד"ז בד"ה מחנים, ויצאו לקראתו. וכ"ה בדפוס שני דפרש"י – בב' הד"ה דפרש"י. אבל בדפוסים הנפוצים, וכן בדפוס ראשון וכר"כ כת"י רש"י (שתח"י) הוא כבפנים. אלא שבכמה כת"י בד"ה ויפגעו, באו ללוות בארץ (בלי תיבת לקראתו). ובא' מת"י רש"י שתח"י: באו לקראתו לחוצה לארץ. וראה לקמן הערה 9.

(5) כת, יב.

(6) ב"ר פס"ה, יב. ב"ר לפנינו איתא רק סיום הענין, עולים אותם שילוו אותו בארץ ישראל יורדים אליו שילוו אותו בחוצה לארץ. והגרסא שבפנים היא בב"ר (פס"ה, יח) הנדפס עם פ' יפה תואר (השלם). ובב"ר הוצאת תיאודור-אלבק, י"ש כאן עה"פ.

(*) מלתון רש"י, נד, כאן. אין הכרח לפרש שאז פסקו מנהג, אלא מברר טעם קריאת שם המקום, מחנים – המקום שב' מחנות המלאכים נפגשו עמו. ובתנחומא וישלח שם, כיון שחזר מן לבן היו אותן מלאכים שנמסרו לו מלוין אותו עד ארץ ישראל.

(**) ובתנחומא באבער וישב שם: ונשכא לחזור קרא הקב"ה לאותן המלאכים שהיו משמטין אותו בארץ, אמר להם הרי יעקב חזר, צאו וצאו לאפטי שלו (פ' תחום).

בארץ אין יוצאים חוצה לארץ, ועלו ברקיע, וירדו מלאכי חוץ לארץ ללוותו¹ – וכיצד ייתכן שכאן, בשונו מחוץ לארץ ישראל, יצאו מלאכי ארץ ישראל לחוץ לארץ?

הגור אריה² מסביר, שכיון שהלך לארץ ישראל, יצאו מלאכי ארץ ישראל, לקראתו לשמור אותו – כדי שלא יוצר שום מכשול בכניסתו לארץ ישראל³ – ושמידה זו, מוטל על מלאכי ארץ ישראל, בעוד אשר שמירתם של מלאכי חוץ לארץ, המלווים אותו עד ארץ ישראל, היא רק, שלא יגיע לו נזק אחר.

אך תשובה זו אינה ברורה, לכאורה: הרי מדובר על אותה הדרך, ההליכה בחוץ לארץ בדרך לארץ ישראל¹⁰, ומדוע יש צורך בשני סוגי שמירה? מלאכי חוץ לארץ השומרים אותו בדרכו, הרי שומרים עליו ממילא מכל מניעה ומכשול עד ארץ ישראל,

מכך יש לומר, שמלאכי ארץ ישראל, באו לקראתו רק כדי, ללוותו – לא לשם שמירה, אלא לשם כבוד¹¹ בלבד.

ונדרש הסבר: כיצד ייתכן שלמען כבוד יעקב, ולא למען צורך הכרחי של שמירתו, ישלחו את מלאכי ארץ ישראל לחוץ לארץ, להיפך מהכלל ש, אין יוצאים חוצה לארץ¹²?

(7) ובתנחומא באבער וישב שם: שאין המלאכים המשמטין בארץ ישראל משמטין בחוצה לארץ ולא של חוצה לארץ בארץ ישראל.

(8) שם לב, ב. וראה גם מ"ש בר"פ וישלח.

(9) להעיר מהגרסא בא' מת"י רש"י (שתח"י) בסוף ד"ה מחנים, ושל ארץ ישראל שבאו לקראתו כדי ללוות לארץ ישראל שילך בשלום.

(10) ראה ס' זכרון שהובא לעיל הערה 4.

(11) ראה דברי דוד (להט"ו) ריש פרשתנו (כת, יג). אמנם הוא פ' זה (גם) בהמלאכים ש, עולים ויורדים (כת, יב) ש, לא ה' בשביל שמירה שהקב"ה שומרו כ' אלא הלווי' בשביל כבוד. אבל בגו"א, משכיל לדוד ועד שם – שמה שה' נצב עליו לשמור ה' כי המלאכים של א"י עלו לרקיע ועל אותה שעה לפני שירדו מלאכי חיל, נאמר והנה ה' נצב עליו לשמור.

(12) במשכיל לדוד לפרש"י שם (כת, יב) מברר למען לא ירדו תחלה מלאכי חיל ואח"כ יעלו מלאכי א"י, דכיון דמלאכי חיל גריעו ממלאכי א"י אין להם רשות להראות ממשלה לפניהם ברשותם ואם היו יורדין ה' נראה הוראת ממשלה שבאין ללות ולשמור ולכך עלו תחלה של א"י, משא"כ בסוף הפרשה, שהיו נמצאים שם הב' מחנות יחד .. מלאכי א"י דעדיפי יכולים להראות גדולה לפני אותם דח"ל (וראה עדי"ז ת' הא' בנחלת יעקב לפרש"י סוף פרשתנו)*.

(*) וביריעות שלמה שם, אין כח למלאך אלא בארצו.

צו דער גאולה! מ'האָט שוין דעם „שולחן ערוך“, מ'האָט שוין דעם לויטן ושור הבר ויין המשומר, און אידן זיצן שוין באַם טיש – „שולחן אביהם“ (מלך מלכי המלכים הקב"ה), צוזאַמען מיט משיח צדקנו (ווי עס שטייט אין ספרים: אַז בכל דור איז דאָ „א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח“), ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, און נאָך ארבעים שנה פון הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט מען שוין אויך „לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע“;

איצטער דאָרף נאָר זיין, כאמור, אַז מ'זאָל אויפגעפּענען דעם „לב לדעת“ און אויפגעפּענען די „עינים לראות“ און אויפגעפּענען די „אזנים לשמוע“, און עד"ז – אויסנוצן אַלע רמ"ח אברים און שס"ה גידים הגשמיים – נוסף אויף לימוד התורה וקיום המצוות בכלל (רמ"ח מ"ע כנגד רמ"ח אברים ושס"ה מל"ת כנגד שס"ה גידים) – אויף לימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות וקיום הוראות רבותינו נשיאנו, כולל – לערנען וועגן עיני גאולה, אין אַז אופן אַז דאָס זאָל אויפגעפּענען דעם לב ועינים ואזנים – מ'זאָל פאַרשטיין, זען און הערן בפשטות ממש אין גשמיות העולם – די גאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, און לערנען תורתו של משיח (פנימיות התורה) באופן של ראי', וואָס דאָס אַלץ איז שוין דאָ מן המוכן, מ'דאָרף נאָר אויפגעפּענען די אויגן וועט מען עס זען!

... אויך דעם מנהג ישראל וואָס איז הולך ומתפשט בזמננו זה – צו לערנען עיני גאולה ועיני משיח, בכדי זיך און אַנדערע נאָכמער צוגרייטן צו דעם גילוי פון דער גאולה האמיתית והשלימה, כנ"ל.

(משיחות ש"פ ויצא, ט' כסלו תשנ"ב)

3) ראה ברכות ליד, ב. ב"ב עה, א. ויק"ר פ"ג, ג. ועוד.

4) ברכות ג, סע"א.

5) פ"י הברטנורא למגילת רות. וראה גם שו"ת חת"ס חו"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח).

וראה שד"ח פאת השדה מע' האל"ף כלל ע'. ועוד.

6) תבוא כט, ג.

7) מכות כג, סע"ב.

8) זח"א קע, ב.

וכיון ששאלה זו מתעוררת מדברי רש"י עצמו, ואין אנו מוצאים שרש"י מסביר זאת, יש לומר, שהדבר מובן ומוסבר בדבריו של רש"י עצמו בפשטות, עד כדי כך, שמלכתחילה אין זו שאלה שיש לתרצה.

ב. יציאה לקראת הבאים לארץ ישראל – אינה יציאה

ויש לומר, שההסבר לכך בפשטות הוא:

בתחילת הפרשה מסופר על יציאתו של יעקב מארץ ישראל לחוץ לארץ, ומובן מדוע מלאכי ארץ ישראל לא יכלו ללוותו בהמשך דרכו, כי מלאכי ארץ ישראל „אין יוצאים חוצה לארץ“. לעומת זאת, בסוף הפרשה, כאשר מסופר, להיפך, על שובו של יעקב אל ארץ ישראל, יכלו מלאכי ארץ ישראל (ואולי – היו חייבים) לצאת לחוץ לארץ, כי המטרה היא „ללוותו לארץ“¹³. ובכל זאת, אין הדבר נכנס כלל להגדרה של יציאה לחוץ לארץ.

הענין יובן אף יותר, לפי ההסבר שמלאכי ארץ ישראל „אין יוצאים חוצה לארץ“ משום שהדבר דומה להלכה¹⁴ לגבי האיסור לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ¹⁵ (והגדרותיה): הרמב"ם פוסק¹⁶, ש„אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם ויחזור לארץ“. ולכאורה, אפשר לשאול: אנו מוצאים בגמרא¹⁷ „מעשה רב“ שיצא מארץ ישראל לחוץ לארץ לקראת אמו, כפי שמציין ה„מאירי“¹⁸ במפורש, ש„מותר לצאת מארץ

אבל אין לתרץ כן הקושיא שבפנים, כי מלשון רש"י „אין יוצאים חוצה לארץ“ (ובפרט ששינה מלשון המדרש כנ"ל) מוכח שהוא לא רק לפי שאינו מתאים שיהיו במקום וביחד עם מלאכי חו"ל בשעה שמלאכי חו"ל מראים ממשלה, כ"א מצד עצם היציאה לחו"ל. וראה יפ"ת לבי"ר שם „אין להם רשות לצאת לחו"ל“.

13) וע"ד מ"ש הגוי"א שם „הדין נותן שיהיו לו שומרים מלאכי א"י מכין „שצורך א"י הוא“.

14) ראה תוספתא ע"ז פ"ה, ב. ב"ב צא, א.

15) שדרי איסור היציאה מהארץ הוא לא רק לפי שמפקיע עצמו מן המצות (רש"בם ב"ב שם ד"ה אין יוצאין) כ"א גם משום קדושת הארץ (ראה שו"ת מהרי"ט יו"ד ח"ב סכ"ח). וראה פרש"י לך יו, ת. וראה בהג"ל – לקו"ש חט"ז ע' 215 הערה 25.

16) הל' מלכים פ"ה ה"ט.

17) קידושין לא, ב. וראה גם ירושלמי ברכות פ"ג ה"א. שביעית פ"ז ה"א. נזיר פ"ז ה"א. חדא"ג מהרש"א קידושין שם ד"ה נתרצית. וראה אנציקלופד' תלמודית ערך א"י ע' רכד. וש"נ.

18) קידושין שם.

ישראל לחוצה לארץ לקראת אביו או לקראת אמו וכן לשאר מיני כבוד“.

ויש לומר¹⁹, שההבדל הוא: היציאה מארץ ישראל כדי ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם היא אמנם יציאה מן הארץ, אך זוהי יציאה מותרת.

ואילו היציאה לקראת אביו או לקראת אמו למען כבוד אביו ואמו, כדי ללוותם בבואם לארץ ישראל, אינה נחשבת כלל ליציאה מן הארץ.

ההסבר לכך הוא פשוט: ביציאה למטרות שצוינו להיתר, הרי מטרת היציאה היא לבצע מצוות ופעולות בחוץ לארץ, ובדרך כלל אין מראש הגבלה של תקופה מסוימת²⁰, ואילו היציאה לחוץ לארץ „לקראת אביו ואמו“ הבאים לארץ ישראל, אינה לשם חוץ לארץ, אלא למען ובקשר לארץ ישראל, עליה לארץ ישראל, ולכן אין זו מלכתחילה יציאה, כדלעיל.

וכך בעניננו: כיון שמטרתם של מלאכי ארץ ישראל ביציאתם מארץ ישראל היתה „ללוותו לארץ“, אין הדבר נחשב מלכתחילה ליציאה מהארץ לחוץ לארץ, ואין לחפש סיבה להיתר היציאה.

ג. קדושת הארץ בתקופת האבות – למעלה אך לא למטה

לכאורה, אפשר לשאול על כך:

כבר הוסבר במקום אחר²¹ בהרחבה, שלפי

19) כדי שלא לאפשי במחלוקת אשר הרמב"ם לא ס"ל כהמאירי, אף שלדעת השאילתות (שאלתא קג) אף לשאר מצות מותר – ראה תוס' ע"ז יג, א; בכורות כט, א ד"ה היכי אול.

20) שלכן צ"ל בזה התנאי דע"מ לחזור לארץ כברמב"ם שם (תוס' ע"ז שם (ראה כס"מ לרמב"ם שם). ולהעיר מפרש"י ותוס' ר"י חזקן קידושין שם ד"ה נתרצית.

21) ראה לקו"ש [המורגס] חט"ז ע' 215 ואילך. וש"נ.

(*) אבל בחי' מהרי"ט קידושין שם, וכן בפירוש הר"ש טיריליאני בירושלמי ברכות ושביעית שם (ועד"ז פ"י שדה יהושע ברכות שם. שירי קרבן לירושלמי נזיר שם. וראה גם פ"י מבעל ספר חרדים לירושלמי ברכות שם) השאלה הי' כיון דכח' ה' מספקא לו אי כבוד א"א דחי איסור דטומאה לכהן. וכן מפורש באשכול (ח"ב) הלכות טומאת כהנים סוסי"ב: ובירושלמי שאל לר' יוחנן מהו לצאת לחו"ל לשמא בארץ העמים כי פ"י שהתיר לו טומאה דרבנן לכבוד אמו. וראה גם טוב ירושלים והערות רפפרט לירושלמי ברכות שם (נדפסו בירושלמי תוצאת רא"ם וצילום ממנו). וראה בפ"י שדה יהושע בפ"י דברי הבבלי ואכ"מ.

הוספה

בשורת הגאולה

ג.

דעם ענין שהזמן גרמא בדורנו זה ובזמננו זה – די גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ווי גערעדט מערערע מאל לאחרונה, אז איצט האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע ענינים און מ'דאַרף נאָר מקבל זיין פני משיח צדקנו בפועל ממש.

... על אחת כמה וכמה בדורנו זה ובזמננו זה – וואָס לויט די סימנים אין חז"ל (אין מס' סנהדרין, אין מדרשים ובכ"מ) האָלט מען שוין באַ דער גאולה ממש,

וכמדובר כמ"פ לאחרונה, אז נאָך דעם ריבוי מופלג פון מעשינו ועבודתינו במשך כל הדורות, ובפרט נאָך דער עבודה פון רבותינו נשיאנו... ביז די עבודה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע בירורים,

כולל אויך – דעם בירור פון „עשו הוא אדום“... איז עשו שוין אינגאַנצן נתברר געוואָרן, ווי מ'זעט עס אויך אין דער הנהגה בזמן הזה (בגלות אדום) פון די אוה"ע וואָס שטאַמען פון „עשו הוא אדום“, בדרך מלכות של חסד (און אַזוי ווערט נתפשט די הנהגה אין נאָך מדינות, ווי מ'האָט געזען און מ'זעט בפרט לאחרונה) –

איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אז איצטער האָלט מען שוין באַ דעם מצב אז דער גוף הגשמי און אפילו גשמיות העולם איז שוין אינגאַנצן נתברר ונזדכך געוואָרן, און איז אַ „כלי“ מוכן אויף אַלע אורות וענינים רוחניים, כולל ובעיקר – אורו של משיח צדקנו, אור הגאולה האמיתית והשלימה,

... און די איינציקע זאָך וואָס פעלט איז – אז אַ איד זאָל אויפגעפנען זיינע אויגן כדבעי, וועט ער זען ווי אַלץ איז שוין גרייט

(1) וישלח לו, א.

(2) זח"ג לד, ב. הובא ונת' בלקוטי לוי"צ לזח"ג ע' ריט ואילך.

לפי זה מובן, שלמרות שאצל האבות למטה עדיין לא חל איסור היציאה מארץ ישראל לחוץ לארץ, בכל זאת היה הדבר קיים אצל המלאכים, כי אצל המלאכים למעלה יש תמיד הבדל בין ארץ ישראל לבין חוץ לארץ, כדלעיל³³.

ד. התכלית – הפיכת חוץ לארץ לארץ ישראל

ההסבר בפנימיות הענינים לכך ש„מלאכים של ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ“, הוא:

הענין של „ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה“³⁴ רומז לגלות של עם ישראל, כנאמר במדרש³⁵ בפסוקים שבתחילת פרשתנו, פתר קריין בגלות (=משמעות הפסוקים הוא ענין הגלות), וכפי שמבוארים במדרש בפירוט כל הפסוקים בתחילת הפרשה, וכן במקום אחר במדרש³⁶, „הראה לו הקדוש-ברוך-הוא ארבע מלכיות מושלן ואובדן“³⁷, „וכדברי הרמב"ם“³⁸ בספר ההלכה שלו: „הסולם שראה יעקב אבינו ומלאכים עולים ויורדים בו והוא היה משל למלכיות ושעבודן“.

ואין זה הסבר „שולי“, אלא „סימן“³⁹ לבנים. ענין הגלות אצל בני ישראל נובע מ„מעשה אבות“, מיציאת יעקב לחוץ לארץ לגלות אצל לבן⁴⁰.

וכשם שאצל יעקב אבינו, יציאתו מארץ ישראל לחוץ לא נעשתה רק מפני ההכרח – מפני שלא יכול היה להישאר בארץ ישראל,

שיטת רש"י, הרי בתקופת האבות לא חל בכלל איסור יציאה מארץ ישראל לחוץ לארץ²², ולכן אין אנו מוצאים שהאבות נזהרו בכך, כי לדעת רש"י עדיין לא היתה אז ארץ ישראל נבדלת בקדושתה משאר ארצות²³, ולדעת רש"י אף לא היה אז ייחוד בבעלות על הארץ,

והסברו של רש"י²⁴ על הוראת הקדוש-ברוך-הוא ליצחק „אל תרד מצרימה“, שזאת משום ש„אתה עולה תמימה ואין חוצה לארץ כדאי לך“²⁵ – אינו מפני ההבדל בקדושה בחפצא של הארץ, אלא משום²⁶ שאברהם גרם לכך שבארץ ישראל הקב"ה הוא „אלקי השמים ואלקי הארץ“ – „שהרגלתיו בפי הבריות“²⁷, ואילו בחוץ לארץ היה אז הקדוש-ברוך-הוא רק „אלקי השמים“, ולא היתה ההכרח בו שהוא „אלקי הארץ“, כפי שכבר הוסבר במקום אחר בהרחבה²⁸.

לפי זה יש להבין, מדוע לגבי המלאכים כבר היתה ארץ ישראל נבדלת באופן, שאין יוצאים חוצה לארץ, שהרי ההסבר שצויין לעיל לגבי יצחק אינו מתאים, לכאורה, לגבי המלאכים.

ויש לומר, שההסבר לכך בפשטות הוא: בענין שבתקופת האבות עדיין לא היתה לארץ ישראל קדושה מיוחדת, ולדעת רש"י, כדלעיל, בעלות מיוחדת, הכולנה היא – שגוף הארץ עדיין לא התקדש אז, עדיין לא נקבעה הקדושה ב„חפצא“ של הארץ²⁹, ולכן לא חל איסור היציאה לחוץ לארץ על האבות בהיותם בארץ ישראל למטה.

אך במהותה היתה ארץ ישראל תמיד „נחלת ה' מיוחדת לשמו“³⁰, ארץ אשר „חפצי הבורא היו בה שהרי סולם (דחלוס יעקב) שראשו מגיע השמימה היה קבוע בה“³¹, ובדיוק כשם ש„בית המקדש של מעלה מכון כנגד בית המקדש של מטה“³², שזה היה תמיד, כך גם לגבי ארץ ישראל כולה, אלא שלפני כן לא היה זה בגלוי ובקביעות בארץ ישראל למטה.

(22) אבל ראה המקנה קידושין שם ד"ה אינו יודע.
(23) ראה גם מלאכת הקדוש (על פרש"י) פרשתנו כה, יב.
(24) תולדות כה, ב.
(25) אבל זהו כלא במדרש (פס"ד, ג), אף את אם יצאת לחוץ לארץ נפסלת.
(26) ראה ג"כ לקמן הערה 33.
(27) כפרש"י בפ' ח"ש כד, ו.
(28) לקו"ש שם ע' 172. ע"ש.
(29) כמבואר בלקו"ש שם ע' 219 ואילך – בארוכה.
(30) לשון הרמב"ם בפ' עה"ת אחרי יח, כה.
(31) יצאים השלם ס"א תיג.
(32) פרש"י פרשתנו כה, יט ד"ה וזה שער השמים.

(33) וי"ל כן גם בנוגע ליצחק שכיון שה' עולה (ונתעלה כליל) להוי' (למעלה) – אין חו"ל (למעלה ובדרך ממילא – למטה) ראו' לו.

(34) פרשתנו כה, יו"ד.

(35) ב"ד פס"ח, יג (ובכ"ד עם פ' יפ"ת השלם – יט). וראה גם זור פרשתנו קמט, ב.

(36) רמב"ן ריש פרשתנו מפרד"א (פלי"ה) – נשמט בפדר"א שער פ' הד"ל! ומצוה להשלים). וממשיך שם בפרשיות „והראו שר של מלכות בבל עולה כו' ויורד כו' מלכות מדי כו'“ ועד"ז בתנחומא פרשתנו ב. מדרש תהלים פעה"ה, לב.

פסיקתא דר"ב פכ"ג. שמו"ד פל"ב, ז. ויק"ד פכ"ט, ב. ועוד.

(37) כ"ה בפדר"א דפוס וויניציא ד"ש, מעוואוב תקנ"ג.

ובדפוס ווארשא תרל"ט, ירושלים תשל"ב (בשינוי נוסחאות מ„קט"ן“ (כפה"ז הכוונה לדפוס קונסטנטינא רע"ד), „מושלן ואובדן“.

(38) הל' סיה"ת פ"ז ה"ג.

(39) ד"ל ע"ד סימן הפועל ועושה – לא רק המבשר (ראה צפע"ג על הרמב"ם ריש הל' מאכלות אסורות. לקו"ש [המרוגם] ח"א ע' 210 ואילך. ח"ה ע' 61 ואילך).

(40) וראה יפה תואר השלם לב"ד שם. ועוד.

אינה באופן גלותי, אלא בהרחבה ובאופן של גאולה, על ידי מלאכי ארץ ישראל, באופן של כבוד.

ועצם הידיעה על כך נוסכת עידוד וחיוזוק בסיום העבודה בסוף תקופת הגלות, שלא להתחשב כלל ב„גזירות“, אלא לצעוד לבטח בדרכנו, ולהשלים את העבודה של ה„פכים קטנים“⁸³, אשר נותר עדיין לבררם ולזככם

לקו"ש [המיתורגם] חט"ו ע' 310. וט"ו.
(84) מנהדרין צה, א.

(83) ראה פרש"י וישלח לב, כה – מחולין צא, סע"א. וראה

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו מלך המשיח

מלך המשיח

ויה"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ה)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו מלך המשיח לעולם ועד

שהרי היה מוכרח להימלט מעשו – אלא למטרת⁴¹ וקח לך משם אשה... והיית לקהל עמים, הליכתו לחרון ועבודתו בבית לבן היו כדי לבצע את עבודת הביוררים שלו בחוץ לארץ, עד אשר דוקא בבית לבן הוא הקים את היסוד של עם ישראל – רובם ככולם של השבטים נולדו שם⁴².

כך גם לגבי הגלות של עם ישראל: יציאתו של עם ישראל מארץ ישראל היא „מפני חטאינו גלינו מארצנו“, אך המטרה היא ליישם את עבודת הביוררים בכל מקום בעולם, כדברי חז"ל הבוררים⁴³: לא הגלה הקדוש-ברוך-הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים. ובלשון רבותינו נשיאינו, ידועה ההוראה⁴⁴, „מאך דא ארץ ישראל (=תעשה כאן ארץ ישראל)“ – להביא לידי כך שחוץ לארץ תהיה בבחינת ארץ ישראל, ארץ שרצתה לעשות רצון קונה⁴⁵ באופן של ישראל, שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל⁴⁶, וזאת על ידי העבודה הרוחנית של כל אחד ואחת מישראל לעשות לו יתברך דירה בתחתונים⁴⁷, עד אשר במשך תקופת הגלות מגיעים לשלמות של עם ישראל,

ואלה הם שני סוגי ה„מלאכים“:

מלאכי ארץ ישראל אשר „ליווהו בארץ“ לפני יציאתו לחוץ לארץ, לגלות, תפקידם – נתינת כח מלמעלה לעבודה בתקופת הגלות. ואילו מהותם של ה„מלאכים של ארץ ישראל“ אשר „באו לקראתו ללוותו לארץ“, היא תוצאה מהפיכת חוץ לארץ לארץ ישראל: בסיום עבודתו של יעקב בחוץ לארץ, כיון שנשם הוא „עשה ארץ ישראל“ על ידי עבודתו, לפיכך מגיעים לשם המלאכים של ארץ ישראל – השפעת קדושת ארץ ישראל בחוץ לארץ⁴⁸.

(41) תולדות כת, ב"ג. ולהעיר אשר יצחק לא ידע מסכת עשו – וא"ז זה ה' טעם ציווי שלו על יציאת יעקב, וכדברי רבקה ליצחק (שם כו, מז).
(42) רק בנימין, צדיק תחתון (וזר פרשתנו קנג, ב) נולד בא"י.

(43) פסחים פו, ב. וראה תו"א (ו, א. יא, א"ב, ק"ז, ב) ובביאור (ויגש קלי, א ואילך) בפ"י מרז"ל זה. ובביאור להצ"צ (ח"ב ע' תשכ"ו, תשל) מבאר מחז"ל זה גרים נפגעים (ולא – ניצוצי קדושה בכלל). וכ"ה בתו"א כ, ג.
(44) מענה הצ"צ – אגרות קודש אדמו"ר מהור"צ כרך א ע' תפה (וראה שם בהמשך הענין – ע' תפ, תפס). לקו"ש [המיתורגם] ח"ב ע' 307.

(45) בי"ד פ"ה, ח.
(46) וישלח לב, כט.
(47) ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפ"י.
(48) ולכן לא באו אצלו תיכף בהלכו מבית לבן (ראה גר"א

ה. „ויפגע“ – הבדלי משמעות בין הפסוקים

לפי האמור לעיל, שהאפשרות של „מלאכים של ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ“ כרוכה בסיום והשלמת עבודתו של יעקב בחוץ לארץ, יובן יותר ההסבר בפנימיות הענינים לכך שהמלאכים באו רק כדי ללוותו, כלומר, לכבוד בלבד (ולא למען שמירה וכדומה).

ותחילה יש להקדים, שהדבר נרמז בלשון הפסוק „ויפגענו בו מלאכי אלקים“, בדומה לביטוי המופיע בתחילת הפרשה „ויפגעו במקום“⁴⁹ (וכפי שמוסבר בזהר⁵⁰ הקשר שבין שני הפסוקים), שמן הביטוי „ויפגעו במקום“ לומדים חז"ל⁵¹, שיעקב התפלל שם „ולמדנו שתיקן תפלת ערבית“⁵². ולפי זה יש לומר, שהקשר בין הביטוי „ויפגענו בו מלאכי אלקים“ לבין שילוח המלאכים לשם לווייה וכבוד, דומה לקשר שבין המלה „ויפגע“ דוקא לתפלת ערבית, כפי שיוסבר להלן.

וכן: המלה „ויפגע“ רומזת שההגעה היתה כאילו בלי כוונה⁵³. אך יש הבדל במשמעות של המלה „ויפגע“ בין שני הפסוקים שהוזכרו לעיל: המשמעות של „ויפגעו במקום“ היא שיעקב אכן הגיע לשם בלי כוונה מצדו, כדיוק חז"ל על המלה „ויפגע“ – „ללמדך שקפצה לו הארץ“⁵⁴. אך משמעות הביטוי „ויפגענו בו מלאכי אלקים“ היא, שההגעה לשם היתה בלי כוונה לא רק מצד יעקב, אלא גם מצד מלאכי ארץ ישראל.

סוף פרשתנו ודלא כמ"ש ביריעות שלמה – הובא לעיל הערה 4, כי גמר הביוררים ה' לאחר ה„גל“ שהקים עם לבן, ולאחר ד' „וישכם לבן בבקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתהם“ (לב, א) – ענין אתהפכא לפי שעה כ'. וראה תו"א ס"פ ויצא. וראה פ' הבעש"ט *מאור עינים ר"פ ויצא בהפ' וידרוך (לבן) אחרי (דיעקב) – למסור לו התיבות וכו' שבהפסוקים שלאחר שיהיו בתורה.
ולהעיר מהמפורש (ספרי ופרש"י בהעלותך י, כט ועוד. וראה פרש"י ר"פ יתרו ממכילתא שם. ועוד): יתרו שיתר פרשה בתורה.

(49) כת, יא.
(50) פרשתנו קסה, א.
(51) ברכות כו, ב. מנהדרין צה, ב. ועוד. פרש"י עה"פ.
(52) ל' רש"י עה"פ – מברכות שם.
(53) ראה אברבנאל ריש פרשתנו. ובכ"מ.
(54) ל' רש"י עה"פ – מחולין צא, ב.
(55) להעיר מבחי פרשתנו שם.

(*) ועד"ז באור המאיר פ' ויצא בשם המגיד – הובא נתן באוה"ת פרשתנו (כ"ד ה) תתטס. א ואילך. וראה גם לקו"ש [המיתורגם] חט"ו ע' 280 ואילך.

ויש לומר, שבהתאם להבדל זה במשמעות המלה „ויפגע“, כך הוא ההבדל גם בתפקידם של שני סוגי המלאכים: המלאכים שעליהם מדובר בתחילת הפרשה באו לשם שמירה, ואילו המלאכים שבסוף הפרשה – לשם כבוד.

1. תפלת ערבית – אתערותא דלעילא נעלית ביותר

ההסבר לכך הוא:

ידוע⁵⁶ ההסבר בפנימיות הענינים לכך ש„תפלת ערבית רשות“⁵⁷, ואיננה חובה כתפלת שחרית ומנחה. זאת, משום שתפלת ערבית קשורה לדרגה כה גבוהה, שאי אפשר להגיע אליה על ידי עבודת האדם. זוהי אתערותא דלעילא אשר אין אתערותא דלתתא מגיעה לשם, והיא „נמשכת“ ויורדת מאליה.

ולכן לומדים על תפלת ערבית מן המלה „ויפגע“⁵⁸, בשונה מן הביטוי „אשר עמוד שם“⁵⁹ המופיע בתפלת שחרית אצל אברהם, או הביטוי „לשוח בשדה“⁶⁰ המופיע לגבי תפלת מנחה אצל יצחק⁶¹: כיון שדרגה זו אינה מושגת על ידי עבודה, אלא כאילו מאליה, יוצא מכך, שה„נמשכת“ היא כאילו בלי כוונה, בלי יחס לעבודת האדם. הסבר זה עולה בקנה אחד עם ההסבר לביטוי „קפצה לו הארץ“ – שזה ענין שאינו מגיע לפי סדר ובהתאם לעבודת האדם, אלא פעולה מלמעלה, באתערותא דלעילא כשלעצמה.

בדרגה של אתערותא דלעילא עצמה, אשר אתערותא דלתתא אינה מגיעה לשם, יש שתי דרגות⁶²: אתערותא דלעילא המגיעה באופן של „חפץ חסד הוא“, הבאה מלמעלה כדי לעורר אתערותא דלתתא. ואתערותא דלעילא

המגיעה לאחר שלמות בעבודת התחתונים, ולאחר שכבר „נמשכו“ כל הדרגות של אתערותא דלעילא המגיעות בהתאם לאתערותא דלתתא או מתגלית האתערותא דלעילא אשר למעלה מעלה מהתייחסות לאתערותא דלתתא – „גילוי פנימיות ממש מבחינה שאין האתערותא דלתתא מגיע שם“, דרגה הנעלית אף יותר מהאתערותא דלעילא הראשונה, שהיא מבחינת חיצוניות בלבד⁶³.

2. תפלת ערבית – התחלה וסיום

לפי זה מובנים היטב שני ענינים בקשר לתפלת ערבית^{63*}: בספרי החסידות⁶⁴ מוסבר – לפי הזהר⁶⁵, שתפלת ערבית היא „רשות“ (כלומר, דרגה שנועלית מאתערותא דלתתא) משום שתפלה זו באה לאחר העבודה של תפלות החובה, שחרית ומנחה. כפי שגם בנגלה, תפלת ערבית היא „כנגד אברים ופדרים“⁶⁶, של הקרבנות שבמשך היום⁶⁷, שאם⁶⁸ לא נתעכלו מבעוד יום הם קרבים והולכים כל הלילה“. כלומר, לאחר עבודת האדם בשתי תפלות אלו, אשר כנגד תמידין תקנום⁶⁹, באה כסיום ובהשלמה ה„המשכה“ של תפלת ערבית, האתערותא דלעילא הבאה לאחר שלמות עבודת האדם.

ולכאורה, אין מובן: עבודת היום מתחילה בעבודה של הלילה הקודם, ולפי זה יוצא שתפלת ערבית אינה המשך וסיום של שתי התפלות הקודמות – שחרית ומנחה של היום הקודם – אלא זוהי התפלה הראשונה של היממה⁷⁰. כפי שמובא

(63) לקו"ת שם כד, ב.

(63*) ראה גם שית' ו' תשרי תשמ"ה (לאחר תפלת ערבית).

(64) ביאור"י שבהערה 56. וראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 351 ואילך.

(65) ח"א קלג, א.

(66) שו"ע אדה"ז א"ח ר"ס פט – מברכות שם. וראה ברמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ו.

(67) בגמ' ושו"ע אדה"ז שם, „אברים ופדרים“ סתם, ובפרש"י בגמ' שם: אברים של עולות ופדרים של שאר קרבנות. אבל ברמב"ם, „אברי תמיד של בין הערבים“, וי"ל, דכיון שמוכא בגמ' לרא' להמ"ד, כנגד תמידין תקנום, מוכח דזהו העיקר. ואכ"מ.

(68) לשון אדה"ז שם – ע"ד ל' הרי"ף בברכות שם. ובגמ' „שלא נתעכלו ובערב“. וברמב"ם ליתא השלילה, שהרי לא בא לבאר למה היא רשות (כבשו"ע אדה"ז שם) שזה כתב להלן בהמשך ההלכה, „אין תפלת ערבית חובה כתפלת שחרית ומנחה“.

(69) ברכות שם.

(70) ועד שבגמ' שם (כ, א) איבעי ל' טעה ולא התפלל מנחה מזו שיתפלל ערבית כ' את"ל טעה ולא התפלל ערבית

בגמרא⁷¹ הפסוק⁷², „ערב ובוקר וצהרים...“⁷³ לגבי ההבדלים בזמני התפלות⁷⁴, ופסוק זה פותח ב„ערב“⁷⁵.

לפי האמור לעיל יש לבאר⁷⁶: בתפלת ערבית ישנם שני הענינים: הדרגה של תפלת ערבית שבהתחלת היום היא הדרגה של אתערותא דלעילא שלפני האתערותא דלתתא (כפי שהוסבר לעיל), אשר אתערותא דלעילא זו היא בדרגה הנעלית מעבודת האדם ו„נמשכת“ באופן של „חפץ חסד הוא“ – „רשות“ – והיא באה בתחילת היום כנתינת כח לעבודה של היום שלאחריה. והדרגה בתפלת ערבית המגיעה לאחר עבודת היום, היא האתערותא דלעילא הבאה לאחר סיום והשלמת עבודת היום.

ח. „ויפגע“ – בתחילת העבודה ובסיומה

ויש לומר, שזהו ההבדל בין שני הפסוקים בפרשתנו – הפסוק „ויפגע במקום“ המופיע בתחילת הפרשה, והפסוק „ויפגע בו מלאכי אלקים“ המופיע בסיום הפרשה:

בתחילת הפרשה, כאשר יעקב מתחיל ויוצא זה עתה לעבודתו, מגיע האופן הראשון של אתערותא דלעילא, הבא כהכנה וכנתינת כח לעבודת האדם, ולכן הענין של „ויפגע“ הוא רק בקשר ליעקב, שאצלו היה זה כאילו בלי כוונה (כדלעיל בסעיף ה') – אתערותא דלעילא הבאה מאליה, שלא על ידי אתערותא דלתתא.

לאחר סיום העבודה בבית לבן, וכן אצל כל אחד ואחד מישראל בסיום העבודה בתקופת הגלות, לאחר שכבר „נמשכו“ כל ההמשכות שהן בהתאם לעבודת האדם, אז „נמשכת“ הדרגה של אתערותא דלעילא בדרגת איך-סוף

מתפלל שחרית ב' משום דחד יומא הוא כ' אבל הכא תפלה במקום קרבן היא וכיון דערב יומא בטל קרבנו.

(71) שם לא, סעי' א' ונשם כ, ב. אבל ראה תוד"ה בתפלה שם. ובגהות הב"ח שם שברוב הספרים לא גרסי ל"י.

(72) תהלים נה, יח.

(73) כ"ה בגמ' לפנינו שלא חובה תיבת „אשיתה“. אבל ברי"ף, בכ"ז ובכמה דפוסים הש"ס חובה גם המשך הכתוב – ראה דק"ס בברכות שם. וכ"ה ברמב"ם שם.

(74) וחובה גם ברמב"ם שם: כענין שנאמר ערב גו'. ובשאלות פ' ק' שאלתא ח למד עצם החיוב „לצווי תלתא זמני ביומא“ מכתוב הג"ל.

(75) ועד"ז ברמב"ם שם אחרי שמפרט כל התפלות ממשך בח"ה: נמצא התפלות בכ"ז שלש ערבית ושחרית כ', וראה ברי"ף ובפ"י ברכות רפ"ד.

(76) אבל באדה"ז פירשתנו (סך ה תת, א) הוא בא"א.

באופן של מתנה – וזוהי הדרגה של „ויפגעו בו מלאכי אלקים“: הענין של „ויפגע“, בלי כוונה, אינו רק מצד יעקב – יחסית לעבודת האדם, אלא אף מצד למעלה כביכול, שכל ההמשכות של איך-סוף באות כאילו מאליהן⁷⁷.

ולכן מגיעה השפעה זו באופן ש„מלאכים“ של ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ: המלאכים הקודמים היו לשם שמירה – המצביעה על עזרה וסיוע לאדם בעבודתו, הזקוק לשמירה. אך מלאכים אלו באים רק כדי ללוותו, לכבוד בלבד, כדלעיל. כי אתערותא דלעילא זו באה לאחר שיש „אתר שלים“, כאשר אין צורך בשמירה, ויותר מכך, לא חסר לאדם מאומה, כולל ההמשכה מלמעלה הכרוכה בעבודתו, אלא היא מגיעה לאדם בבחינת מתנה.

ט. ההוראה – סיום עבודת הגלות מתוך כבוד

כל ענין בתורה מהווה הוראה בעבודת האדם. כך גם בענין זה: התורה מספרת לישראל שלאחר שהות בחוץ לארץ, בגלות, לפני הכניסה לארץ ישראל, משגר הקדוש ברוך-הוא את מלאכי ארץ ישראל לקראתו (לחוץ לארץ – בתקופת הגלות) ללוותו לארץ, כדי לגלות לישראל את המעלה העצומה שבעבודתם, ולהעניק להם תוספת כח ועידוד וחיוון בעבודה.

אפילו בזמן שישראל עדיין שוהים בגלות, אומרים לכל יחודי, שלא זו בלבד שאל לו להיבהל ולהתפעל מפני הגלות ומפני ה„גזירות“, שהרי מלאכי חוץ לארץ שומרים עליו, ו„לא ינום ולא יישן שומר ישראל... ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך“⁷⁹, עד אשר „והיו מלכים אומניך ושרותיהם מיניקותיך“⁸⁰ כבר בתקופת הגלות⁸¹, ואף יותר מכך:

הקדוש-ברוך-הוא שולח את מלאכי ארץ ישראל ללוותו, ולהוסיף בכבודו⁸². כלומר, דרכו שלא להיבהל מן הגלות ומן ה„גזירות“

(77) וע"ד ענין ההתחוות שמצד העצמות שנאמר הוא ציה וגברא ממילא (תו"א מג"א צ, ג. לקו"ת ראה כ, סעי' ואילך.

(78) וקאי על זמן הגלות, כפי"ה הראב"ע בריש המזמור. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 42 הערה 41.

(79) תהלים קכא, ד"ה.

(80) ישע"י מט, כג.

(81) וכמעשה רב – ובמים יט, רע"א.

(82) ע"ד המאורע בובחים שם – ענין דכבוד.